

Handläggare: Ariane Andersson
Telefon: 08-508 20 065

EKONOMISKT BISTÅND

Redovisning av rapport från Utrednings- och statistikkontoret (USK)

FÖRSLAG TILL BESLUT

Vantörs stadsdelsnämnd godkänner redovisningen i förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2005-10-25.

Monika Viklander
Stadsdelsdirektör

Åsa Berntsson
Avdelningschef

SAMMANFATTNING

Utrednings- och statistikkontoret (USK) har, på uppdrag av stadsdelsförvaltningen, ställt samman en rapport där det utbetalda ekonomiska biståndet i Vantör jämförs med motsvarande uppgifter för hela staden. Rapporten visar att Vantör, jämfört med genomsnittet för staden, har många bidragstagare, ett högt medelbidrag och långa bidragstider. Förvaltningen ser flera strukturella förklaringar till detta, däribland en relativt hög arbetslöshet. Olika insatser pågår inom förvaltningen, främst inriktade på att minska arbetslösheten och att se till att personer som är berättigade till ersättning från andra trygghetssystem erhåller det. Dessa insatser till trots bedömer förvaltningen att den inte kommer att uppnå en budget i balans inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd under år 2006. Enligt budgetförslaget är de från staden tilldelade medlen mindre än årets kostnader. Enligt förvaltningen bör resursfördelningssystemet anpassas så att det bättre återspeglar de faktiska behoven av ekonomiskt bistånd. Om resursfördelningssystemet inte fångar de faktiska behoven för respektive stadsdelsområde påverkar det förutsättningarna för likställigheten inom staden negativt.

ÄRENDETS BEREDNING

Ärendet har utarbetats inom individ- och familjeomsorgen.

BAKGRUND

Utrednings- och statistikkontoret (USK) har på uppdrag av Vantörs stadsdelsförvaltning ställt samman en rapport där utbetalningen av ekonomiskt bistånd i Vantör jämförs med motsvarande uppgifter för hela staden. Rapporten sammanfattas i detta tjänsteutlåtande som information till stadsdelsnämnden och rapporten är bilagd i sin helhet. Förvaltningen redovisar också i det följande sina insatser inom området ekonomiskt bistånd.

Vissa uppgifter nedan stämmer inte med den redovisning som har lämnats i ärendet Faktaunderlag för Vantör (SDN 2005-10-20, dnr 102-369/2005). Detta beror på att det var ett par fel i den första versionen av rapporten från Utrednings- och statistikkontoret, som det tidigare ärendet utgick från.

SAMMANFATTNING AV RAPPORTEN

År 2004 var *kostnaderna för ekonomiskt bistånd* i Vantör 105 278 000 kronor. Detta motsvarade 9,3 procent av stadens totala kostnader för ekonomiskt bistånd år 2004.

Kostnaderna för det ekonomiska biståndet minskade i Vantör mellan år 2000 och år 2001 både i löpande priser och i ett index med kostnaderna år 2000 som utgångspunkt. Därefter ökade de igen för att vid år 2004 åter vara uppe i samma nivå som kostnaderna år 2000. Kostnaderna i staden var dock fortfarande på en lägre nivå år 2004 än år 2000.

Medelbidraget är högre i Vantör än i staden (7 583 kronor i Vantör och 7 244 kronor i staden år 2004). Medelbidraget har ökat, i löpande priser, både i Vantör och i staden.

Medelbidragets storlek påverkas av hushållsstorleken. Hushållsstorleken är år 2004 större i Vantör än i staden (2,0 personer i Vantör jämfört med 1,8 personer i staden). Hushållsstorleken har ökat både i Vantör och i staden under perioden 2000 till och med 2004 (med nio respektive två procent). Men trots att hushållsstorleken har ökat mer i Vantör än i staden har medelbidragets ökning varit i stort sett densamma både i Vantör och i staden.

År 2004 fick 1 960 *hushåll* i Vantör ekonomiskt bistånd någon gång under året. Bidragshushållen i Vantör motsvarade åtta procent av det totala antalet bidragshushåll i staden.

Antalet bidragshushåll har minskat både i Vantör och i staden fram till och med år 2002 och har därefter ökat något igen. Jämfört med år 2000 har antalet bidragshushåll minskat kraftigare i staden än i Vantör (18 procent jämfört med 12 procent i Vantör).

**Antal hushåll som haft ekonomiskt bistånd
någon gång under år 2000 till och med 2004**

	Vantör	Stockholm
2000	2 234	29 901
2001	2 105	25 659
2002	1 944	23 867
2003	1 972	24 038
2004	1 960	24 458

Det är fler hushåll utan barn än med barn som får ekonomiskt bistånd. Andelen hushåll utan barn är dock lägre i Vantör än i staden (60 procent av bidragshushållen är utan barn i Vantör jämfört med 67 procent i staden).

I Vantör minskade antalet *barnhushåll* med bidrag mellan år 2000 och 2002 och därefter har det ökat igen till att år 2004 vara tre procent fler än år 2000. Motsvarande utveckling har skett i staden.

År 2004 var antalet barn per barnhushåll med bidrag högre i Vantör än i staden (2,2 barn i Vantör och 2,1 barn i staden). Antalet barn per barnhushåll med bidrag har ökat i staden och i Vantör sedan år 2000.

År 2004 var det *totala antalet bidragstagare* 3 988, varav 1 650 var hemmavarande barn.

Antal bidragstagare i Vantör: totalt, vuxna och hemmavarande barn

År	Totalt	Vuxna	Barn
2000	4 181	2 687	1 494
2001	3 882	2 506	1 326
2002	3 563	2 306	1 257
2003	3 761	2 336	1 425
2004	3 988	2 338	1 650

Andelen bidragstagare i befolkningen är högre i Vantör än i staden (elva procent jämfört med sex procent i staden år 2004). Andelen är högre både bland vuxna och barn i Vantör.

Den till andelen största åldersgruppen i befolkningen som är bidragstagare är barn under 18 år. År 2004 var det i Vantör 23 procent av barnen under 18 år som var bidragstagare.

Motsvarande uppgift för staden var tio procent. I åldern 18 till och med 24 år var det 13 procent som var bidragstagare (jämfört med tio procent i staden).

Andelen av hela befolkningen som är bidragstagare är lägre i Vantör år 2004 än år 2000 (tolv procent år 2000 och elva procent år 2004).

Andelen bidragstagare i befolkningen med utländskt *medborgarskap* i Vantör är större än bland dem med svenskt medborgarskap år 2004 (svenskt medborgarskap nio procent, övriga Norden 13 procent och övriga utländska medborgarskap 32 procent).

Bortsett från en inledande minskning mellan åren 2000 och 2002 har andelen bidragstagare ökat bland befolkningen med svenskt eller övriga nordiska medborgarskap under åren 2003 och 2004. Någon motsvarande ökning har inte skett i staden som helhet. Andelen bidragstagare med utomnordiskt medborgarskap har minskat i Vantör under hela perioden 2000 till och med 2004 från 54 till 32 procent. Motsvarande minskning har skett i staden, från 38 till 22 procent.

I Vantör finns en högre andel med *långa bidragstider* än i staden. År 2004 hade 42 procent bidrag i mer än tio månader; motsvarande siffra i staden var 34 procent.

Det är 70 procent av kostnaden för det ekonomiska biståndet i Vantör som fördelas på följande fyra *försörjningshinder*.

- SFI-studerande
- Arbetslös utan ersättning från A-kassa/Alfa
- Rehabiliteringsbidrag – sociala/medicinska skäl
- Sjukskriven, 0-klassad

Huvuddelen, 90 procent, av det ekonomiska biståndet gick år 2004 till *ändamålet* försörjningsstöd (dvs. ekonomisk grundtrygghet/EGT). Motsvarande andel för staden var 83 procent.

År 2004 gjordes 3 239 *avslag* i Vantör. Det vanligaste skälet till avslag var att behovet fylldes av egen inkomst (37 procent av avslagen). Det var även det vanligaste skälet i staden (34 procent av avslagen).

STADSDELSFÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

I det följande redovisar förvaltningens sin syn på situationen när det gäller ekonomiskt bistånd i Vantör och de insatser som förvaltningen genomför.

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar att godkänna redovisningen i detta tjänsteutlåtande.

Jämförelsevis höga bidragskostnader

Rapporten från Utrednings- och statistikkontoret visar att Vantör har jämförelsevis höga kostnader för ekonomiskt bistånd. De höga kostnaderna kan sägas bestå i tre delar.

Vantör har jämförelsevis *många bidragstagare och många bidragshushåll*. Även när antalet bidragstagare relateras till befolkningstalen framgår att Vantör har en förhållandevis stor andel bidragstagare. År 2004 var 11,3 procent av befolkningen i Vantör bidragstagare medan motsvarande uppgifter för staden var 5,8 procent, dvs. andelen är dubbelt så stor i Vantör.

Andelen bidragstagare varierar dock mellan Vantörs stadsdelar. Enligt uppgifter från Utrednings- och statistikkontoret för år 2004 är andelen lägst i Örby, där en procent av befolkningen är bidragstagare, och högst i Rågsved, där 19,4 procent av befolkningen är bidragstagare.

Det bör också särskilt uppmärksammas att det i bidragshushållen i Vantör ingår många barn. Av de 3 988 person som ingick i bidragshushållen år 2004 var 1 650 hemmavarande barn. I staden ingick 11,5 procent av barnen i bidragshushåll, medan motsvarande uppgifter för Vantör var 23 procent. Således är andelen dubbelt så stor i Vantör även när det gäller dessa uppgifter.

De höga bidragskostnaderna i Vantör består också i att *medelbidraget är förhållandevis högt*. År 2004 är medelbidraget i Vantör 7 583 kronor att jämföra med 7 224 kronor i staden som helhet, det vill säga det är 359 kronor högre. Under år 2004 hade Vantör i snitt per månad 1 105 bidragshushåll. Det högre medelbidraget i Vantör medför således en extra kostnad om cirka 4,8 miljoner kronor för år 2004 jämfört med om Vantörs medelbidrag hade varit detsamma som genomsnittet för staden.

Vantörs bidragstagare har ekonomiskt bistånd under *relativt lång tid*. År 2004 var det i Vantör 53 procent av bidragshushållen som hade bidrag i sju månader eller mer. Motsvarande uppgifter för staden var 46 procent.

Strukturella förklaringar

Antalet bidragshushåll och bidragstagare har minskat under en period från år 2000, för att därefter öka igen. Här har Vantör följt samma utveckling som staden, även om utvecklingen har varit mindre gynnsam i Vantör än i staden. Beräknat utifrån årets åtta första månader har det genomsnittliga antalet bidragshushåll i Vantör ökat med 14 procent jämfört med genomsnittet för ifjor, men det är fortfarande lägre än år 2000.

Tabell. Genomsnittliga antalet bidragshushåll per månad
(2005 genomsnitt baserat på januari tom augusti)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antal bidragshushåll	1 354	1 218	1 165	1 102	1 105	1 264

I Åke Bergmans artikel "Socialbidragen under 1990-talet" grupperas socialbidragstagandets orsaker i nivåerna: strukturella faktorer, trygghetssystemets utformning och individuella faktorer. Variationerna över tid anser förvaltningen förklaras främst av förändringar på arbetsmarknaden (dvs. av de strukturella faktorerna) men också av förändringar i socialförsäkringssystemet eller hur det tillämpas (dvs. hur trygghetssystemets utformning har ändrats). De strukturella faktorerna förklarar också, menar förvaltningen, varför situationen i Vantör skiljer sig från situationen i många andra stadsdelsområden.

En grundläggande strukturell förklaring är, enligt förvaltningen, de *höga ohälsotalen* i Vantör, främst när det gäller alkohol. Flera olika uppgifter visar på ett relativt omfattande alkoholmissbruk i Vantör.

Enligt en rapport från landstinget har Vantör den högsta andelen män i länet, cirka en fjärdedel, som enligt egen uppskattning dricker mycket, dvs. en halv flaska sprit eller motsvarande minst två till tre gånger per månad. Andelen män som uppger att de dricker mycket varierar i länet mellan 12 och 26 procent ("Befolkningens hälsa och behov av närsjukvård – ett kunskapsunderlag" Sjukvårdsberedning Stockholm Söderort, Närsjukvård Stockholm April 2005).

Av Socialtjänstförvaltningens rapport "Socialtjänstens kontakter med vuxna missbrukare under åren 1996-2002" framgår att Vantör, tillsammans med Spånga-Tensta och Rinkeby, har det högsta antalet missbrukare per 1 000 invånare, som har kontakt med socialtjänsten.

Av Folkhälsoinstitutets hälsoindikatorer framgår att Vantör även ligger högt när det gäller alkoholrelaterad dödlighet. Under åren 1998 till och med 2002 är det i genomsnitt 33,30 av 100 000 kvinnor i Vantör som dör i sjukdomar och dödsfall med alkoholdiagnos som underliggande, eller bidragande, orsak. I staden varierar denna andel bland kvinnorna mellan 7,80 och 34,80. Bland männen i Vantör är motsvarande uppgift 63,30 (andelen varierar i staden mellan 24,90 och 91,60).

Ett områdes grad av social utsatthet kan också återspeglas i andelen barn som föds med låg födelsevikt. (Risken för att födas med låg födelsevikt är, enligt Folkhälsoinstitutet, högre i socialt utsatta områden.) Av Folkhälsoinstitutets hälsoindikatorer framgår att Vantör ligger högst i staden när det gäller barn med låg födelsevikt. För perioden 2000 till och med 2002 var medelvärdet i Vantör 55,4 barn per 1 000 födda, som hade en födelsevikt under 2 500 gram. I staden varierar antalet barn med låg födelsevikt mellan 55,4 och 30,2 barn.

Ohälsa kan även reflekteras i andelen förtidspensionerade invånare. Enligt Utrednings- och statistikkontoret var 7,6 procent av befolkningen i Vantör förtidspensionärer år 2004; motsvarande uppgifter för staden är sju procent.

En annan strukturell förklaring till bidragssituationen i Vantör har att göra med andelen av befolkningen med *utländsk bakgrund*. Andelen invånare med utländsk bakgrund är,

enligt Utrednings- och statistikkontoret, högre i Vantör än genomsnittet för staden (29 procent jämfört med 21 procent).

En tredje strukturell förklaring gäller *utbildningsnivån*. I Vantör har, enligt Utrednings- och statistikkontoret, 31,4 procent av befolkningen eftergymnasial utbildning medan det i staden som helhet är 49,4 procent som har det.

Utbildningsnivån, andelen invånare med utländsk bakgrund och ohälsotalen har betydelse för nivån på *arbetslösheten*. Arbetslösheten är, enligt uppgifter i rapporten "Individens eget ansvar och samhällets stöd" (FoU-rapport 2005:10), den strukturella faktor som har visat sig ha störst förklaringsvärde på bidragstagandet.

Vantör har högre arbetslöshet än staden som helhet. I juli år 2005 var, enligt Utrednings- och statistikkontoret, 6,3 procent av befolkningen arbetslös i Vantör medan 4,3 procent av befolkningen i staden var arbetslösa. Arbetslösheten är högre bland vissa grupper såsom unga i åldern 18 till 24 år (7,4 procent) och utomnordiska medborgare (11,2 procent).

Arbetslösheten påverkar i sin tur *inkomstnivån*. År 2003 var det, enligt Utrednings- och statistikkontoret, 72,4 procent av befolkningen i Vantör som hade en inkomstnivå under 240 000 kronor. Motsvarande uppgifter för staden var 61,6 procent.

En särskild del när det gäller inkomstnivån har att göra med trygghetssystemets utformning och tillämpning. Förvaltningens erfarenhet är att Vantör har en tämligen stor andel av befolkningen som inte har rätt till ersättning från försäkringskassan. Här har förvaltningen erfarit en åtstramning under det senaste året. Förvaltningen anser att försäkringskassan numera i högre utsträckning bedömer att personer inte är berättigade till ersättning (de är så kallat 0-penning placerade). Samtidigt bedömer förvaltningen, tillsammans med arbetsförmedlingen, att många av dessa personer inte är redo att träda in på arbetsmarknaden. Det är personer som, av psykiska och/eller sociala skäl (till exempel på grund av ett tidigare långvarigt missbruk), har stått utanför arbetsmarknaden under flera år. De behöver därför en lång förberedelsestid innan de kan träda in på den reguljära arbetsmarknaden.

En annan sida av bidragsbehovet är *utgiftsnivån*. Som framgått har Vantör ett högre medelbidrag än genomsnittet för staden. Nivån på medelbidraget bör dock studeras samfällt med hushållsstorleken. Som också framgått är hushållsstorleken större i Vantör än genomsnittet för staden. Bland bidragshushållen finns stora barnfamiljer som betyder mer kostnader per hushåll som får bidrag.

Ser man till det viktade medelbidraget, det mått där hänsyn tas till hushållsstorleken, är detta lägre i Vantör än i staden som helhet. Vantörs viktade medelbidrag för år 2004 är, enligt Utrednings- och statistikkontoret, 5 009 kronor medan stadens är 5 126 kronor. Vantörs högre medelbidrag verkar således förklaras av hushållens storlek och sammansättning och inte av en mer generös bedömning. De 4,8 miljonerna kronorna

extra, som det högre medelbidraget innebar under år 2004, kan ses som en kostnad för den större andel barn som ingår i bidragshushållen i Vantör.

Vid sidan av dessa strukturella förklaringar, som har att göra med befolkningens sammansättning och hur denna påverkar områdets arbetslöshets- och inkomst-/utgiftsnivå, menar förvaltningen att de höga bidragskostnaderna också förklaras av att Vantör har en tämligen *hög omflyttning*.

År 2003 var det sammanlagt 9 576 personer i åldern 18 år och uppåt som flyttade in eller ut från Vantör. Totalt sett är det ungefär lika många som flyttar in (4 790 personer) som flyttar ut ur Vantör (4 786 personer). Antalet inflyttade personer motsvarar cirka 17 procent av befolkningen i Vantör från 18 år och uppåt. Antalet inflyttade personer i staden samma år är 41 510, vilket motsvarar cirka sju procent av befolkningen från 18 år och uppåt.

Erfarenheten inom individ- och familjeomsorgen är att det är en tämligen hög in- och utflyttning även bland klienterna. Det förefaller som Vantör, och då framförallt Rågsved, är ett genomgångsområde eller ett första steg i boendekarriären i Stockholm.

Befolkningssammansättningen påverkas, enligt förvaltningen, av att Vantör är ett område som har en lägre andel bostadsrätter (26,6 procent jämfört med 41,7 procent i staden) och en högre andel lägenheter i allmännyttan (45,8 procent jämfört med 25,9 procent i staden). Allmännyttan tar emot fler förturer och erfarenheten har visat att personer med försörjningshinder är överrepresenterade bland förturerna. Det betyder att när en person/ett hushåll flyttar, som då kan vara självförsörjande, flyttar en ny in som kan vara i behov av ekonomiskt bistånd. För individ- och familjeomsorgen innebär den höga omsättningen en ökad belastning framförallt för handläggningen eftersom det är mer resurskrävande att inleda nya ärenden, ofta.

Omfattningen av handläggningskostnaderna påverkas också av de långa bidragstiderna och av att det ingår jämförelsevis stora familjer i bidragshushållen. Det senare betyder att flera olika insatser kan aktualiseras inom samma hushåll, vilket kräver mer handläggningstid. Enligt förvaltningen krävs mer personalintensiva insatser för att kunna bryta ett långvarigt bidragsberoende än ett kortvarigt, vilket även det ger ökade kostnader för handläggningen. Till dessa utökade kostnader för handläggning kommer att den jämförelsevis höga andelen invånare med utländsk bakgrund medför mer tolkkostnader.

Förvaltningens arbete för att minska bidragsberoendet

Förvaltningen bedriver en rad olika insatser med utgångspunkt i stadens målsättning om att halvera antalet personer som har ekonomiskt bistånd. Förvaltningen arbetar på motsvarande sätt som sker i andra delar av staden och i landet med stöd och motivationsinsatser parallellt med myndighetsutövningen. Det sätt som sektionen för ekonomiskt bistånd arbetar på har utvecklats utifrån egna och andras erfarenheter av tidigare arbetssätt och arbetsmodeller.

När en person söker ekonomiskt bistånd i Vantör kommer han/hon först i kontakt med mottagningsfunktionen vid sektionen för ekonomiskt bistånd. Mottagningsfunktionen har till uppgift att göra en första utredning och i den se över om personen i fråga vistas i Vantör och om han/hon uppfyller övriga grundkrav för att få ekonomiskt bistånd. Det är också mottagningsfunktionen som ser till att de personer som ansöker om ekonomisk bistånd på grund av arbetslöshet direkt får kontakt med Arbetsforum Sydost (se vidare nedan).

Mottagningsfunktionen kan slutföra enstaka, enkla ansökningar men i de fall det handlar om en långvarig kontakt för mottagningsfunktionen över kontakten med den biståndssökande till en socialsekreterare.

Socialsekreteraren och klienten går tillsammans igenom vad klienten ansöker om och skälen därtill. Beslut om bistånd fattas därefter enligt delegationsordningen. Socialsekreteraren och klienten upprättar tillsammans en handlingsplan som är ett verktyg i den fortsatta kontakten. Handlingsplanen omfattar skälen till att bidraget har sökts och vad som krävs för att den bidragssökande ska uppnå egen försörjning.

Som stöd använder sig sektionen av konsultläkare och av förtroendetandläkare för att ge en andra bedömning av sjukintyg och av intyg om behov av tandläkarvård. Det finns också en budget- och skuldrådgivare som bistår klienterna med att se över sina utgifter. Vidare är en tjänst inriktad mot att motverka vräkningar bland de klienter som har hyresskulder.

Som nämnts går en övervägande del (90 procent) av utbetalningarna till ekonomisk grundtrygghet. EGT omfattar de grundläggande behoven, dvs. ersättning för mat och hyra. Bedömningen av kostnaderna för dessa utgår från de normer som stadens riktlinjer omfattar (*Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd* KS 2004-06-02 och *Norm för försörjningsstöd i Stockholm stad 2005* Socialtjänstförvaltningen 2004).

Stadens riktlinjer omfattar normer även för den del av biståndet som ligger utanför EGT, såsom kostnader för tandvård, hemutrustning, etc. Ett led i att hålla igen kostnaderna för denna del är att sektionen i sin bedömning av kostnaderna för el utgår från normalförbrukningen och lämnar i normalfallet inte ersättning för kostnader som överstiger denna. Samtidigt arbetar sektionen utifrån ett barnperspektiv och tar därför särskilda hänsyn till om det ingår barn i hushållet vid prövning av ansökningar.

Vid en konsultöversyn år 2004 aktualiserades behovet av fler socialsekreterare. Enligt översynen har många klienter i Vantör behov av omfattande stöd för att bli självförsörjande men socialsekreterarna har inte tillräckligt utrymme för att lämna detta. Sektionen strävar efter att frigöra mer klienttid för socialsekreterarna. Bland annat har sektionen fört över all bidragsutgivning till bidragshandläggarna och under hösten år 2005 har sektionen förstärkts med ytterligare två socialsekreterare.

Personalen är indelad i de tre största målgrupperna för ekonomiskt bistånd.

- Rehabilitering: Personer som har erhållit försörjningsstöd under en lång tid och som antingen bedöms vara i behov av andra åtgärder och/eller samarbete med andra myndigheter eller sektioner inom stadsdelsområdet.
- SFI: Personer som läser ”svenska för invandrare” med varierande behov av bistånd.
- Arbetslösa: Personer som uppbär försörjningsstöd på grund av arbetslöshet. Prioriterad grupp är unga arbetslösa.

Indelningen av sektionen i tre arbetsgrupper har gjorts för att underlätta utvecklingen av metoder gentemot de tre specifika målgrupperna.

I juli månad i år var det 274 personer av de vuxna bidragstagarna (motsvarande 17 procent) som kan sägas tillhöra gruppen **rehabilitering**.

I denna grupp strävar man efter att ha täta kontakter med respektive klient för att få klienten aktiv i olika arbetsförberedande insatser, såsom praktik, och/eller för att se till att klienten får ersättning från annat trygghetssystem som den är berättigad till.

Samverkan inom förvaltningen och med andra parter är mycket viktig när det gäller dessa klienter. Många av klienterna är även aktuella inom andra delar av individ- och familjeomsorgen – sektionerna för barn, ungdom och missbruk. Men de kan också vara aktuella hos andra myndigheter. En del i arbetet för att minska denna grupp är därför samverkansgruppen *Prisma*. I Prisma ingår, förutom sektionen för ekonomiskt bistånd, även försäkringskassan, arbetsförmedlingen, arbetsförmedlingen rehabilitering, primärvården och psykiatrien.

Sektionen använder sig av en *konsultläkare* för att kunna bedöma om klienterna är berättigade till ersättning från annan part. Det är dock ett tidskrävande arbete att sammanställa ett godtagbart underlag för en sådan prövning. Handläggningstiden vid försäkringskassan är också lång, cirka ett år. Det gör att resultatet av satsningen på att föra över klienterna till andra ersättningssystem fördröjs.

För en del av klienterna inom denna grupp anser förvaltningen dock att möjligheterna att finna annan försörjning är starkt begränsade och det kan därför ta mycket lång tid att uppnå en annan försörjning. Det gäller framförallt de som är 0-penning placerade vid försäkringskassan och de som inte är berättigade till sjukersättning, för att de har bott mindre än fem år i landet, men som samtidigt är svårt traumatiserade.

I juli månad i år ingick 298 personer i gruppen **SFI-studerande**, motsvarande 18 procent av de bidragsbeviljade.

När det gäller denna grupp arbetar sektionen utifrån målsättningen att dessa ska ha en 100-procentig sysselsättning. Även om klienterna har till exempel tre timmars SFI-undervisning i veckan strävar sektionen efter att klienterna ska komplettera undervisningen med annan sysselsättning, exempelvis praktikplats, upp till 100 procent.

Målsättningen är vidare att om klienten har klarat B-nivån på SFI ska han/hon stå till arbetsmarknadens förfogande och studera resterande nivåerna på kvällstid.

En del i insatserna kring de SFI-studerande är också *Kompetens Syd*. Kompetens Syd är ett kompetensfondsfinansierat projekt i söderort där arbetslösa med språksvårigheter erbjuds utbildning och praktikplatser. För att förstärka detta arbete kommer sektionen att inrätta en tjänst inriktad på att finna praktikplatser.

I juli månad i år var det 547 personer (33 procent) av de vuxna bidragstagarna som hade försörjningsstöd på grund av **arbetslöshet**.

Sektionen för ekonomiskt bistånd arbetar utifrån målsättning att samtliga som söker bistånd på grund av arbetslöshet ska ingå i någon form av arbetsmarknadsinsats. Om klienten, genom att till exempel inte delta i Arbetsforum Sydost eller genom att inte söka arbete, bedöms inte stå till arbetsmarknadens förfogande beviljas han/hon inte ekonomiskt bistånd. Vid misstanke om att den sökande inte står till arbetsmarknadens förfogande köper sektionen praktikplatser för att pröva om han/hon står till arbetsmarknadens förfogande.

Sektionen gör en individuell bedömning av vilken insats som är lämplig för varje klient. Många av de arbetslösa hänvisas till *Arbetsforum Sydost*. Fram till och med augusti månad i år har 270 personer hänvisats till Arbetsforum Sydost. Av dessa uteblev 82 personer medan 162 blev aktuella inom Arbetsforums insatser. Av dessa har 36 procent avskrivits (29 personer) för att de har fått arbete och 20 procent (16 personer) för att de har börjat studera.

Inom Arbetsforum Sydost arbetar förvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i Enskede Årsta, Farsta och i Skarpnäck. Arbetsforum Sydost har många gemensamma nämnare med liknande modeller i andra delar av staden och i landet, till exempel den så kallade Skärholmsmodellen.

För att sökanden som hänvisats till Arbetsforum Sydost ska anses berättigad till ekonomiskt bistånd krävs att han/hon deltar minst en vecka innan bistånd beviljas och han/hon ska därefter fortsätta att delta i Arbetsforum. Ambitionen är att de arbetssökande ska delta vid Arbetsforum fram till de har egen försörjning.

Vid Arbetsforum Sydost får besökaren först vara med på en gruppinformation som tar upp vilket stöd den kan få från Arbetsforum. Därefter gör en arbeidskonsulent en individuell kartläggning av den arbetssökandes utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenheter. Med utgångspunkt i denna kartläggning och i den enskildes individuella behov fortsätter sedan planeringen tillsammans med den arbetssökande.

De följande insatserna kan innebära att den arbetssökande har fortsatt kontakt med studie- och yrkesvägledare eller arbeidskonsulent, i kombination med praktik, eller att den arbetssökande direkt går vidare till kontakt med en rekryterare. Rekryterarna hjälper den arbetssökanden med företagskontakter. Till skillnad från Stockholm matchning,

som utgår från arbetsgivarens behov, utgår Arbetsforums rekryterare från varje arbetssökandes förutsättningar.

Parallellt med Arbetsforum pågår också andra aktiviteter. Sektionen för ekonomiskt bistånd har en yrkes- och studievägledare som, i samverkan med utbildningsförvaltningen, arbetar med att höja utbildningsnivån, till exempel genom att anordna studiemässa, samt kan bevilja rekryteringsbidrag. Sektionen för ekonomiskt bistånd ingår även i olika samarbetsprojekt som i det nyss nämnda Stockholm matchning och i Jobbnätet (där olika aktörer samverkar kring personer som har utförsäkrats ur aktivitetsgarantin).

För unga arbetslösa görs särskilda insatser. Av de 232 ungdomarna som var registrerade som arbetslösa i juli månad i år uppbar 115 personer, eller cirka 50 procent, ekonomiskt bistånd.

Under detta år har förvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningen i Farsta utvecklat *Arbetsforum Sydost Ungdom*, som riktar sig till arbetslösa i åldern upp till och med 24 år. Arbetsformer är motsvarande som för de vuxna.

Arbetsforum Sydost Ungdom har även hand om de statliga arbetsmarknadsåtgärderna kommunal ungdomspraktik för ungdomar under 20 år (KUP) och utvecklingsgarantin för ungdomar i åldern 20 till 24 år (UVG). I år har tolv unga haft *praktikplatser* med stöd av KUP och UVG. Ytterligare 60 har fått praktikplats inom andra former och 60 ungdomar har varit aktiva i projektet *Skapa resultat*.

För gruppen 16 till 18 år har individ- och familjeomsorgen bedrivit ett *uppsökande projekt med stöd av Stadsdelsförnyelsen*. Individ- och familjeomsorgen har haft kontakt med 97 utav de 102 personer som enligt underlag från Utbildningsförvaltningen inte är registrerade på någon utbildning. Individ- och familjeomsorgen har också bedrivit uppsökande verksamhet och etablerat kontakt med ytterligare ungdomar. Av ungdomarna från listan och från den uppsökande verksamheten har 71 personer, samt ytterligare 18 personer som inte tillhör den egentliga målgruppen, varit knutna till projektet. Av de 71 personer som ingår i den ursprungliga målgruppen har 31 fått hjälp att söka arbete, 25 har sökt utbildning, åtta har fått praktikplats och sju har återgått till socialtjänsten.

Individ- och familjeomsorgen arbetar också särskilt inriktat mot de nyanlända. Sedan årsskiftet har stadsdelsnämnderna ansvaret för flyktingintroduktionen. Enligt förvaltningen har detta inneburit förbättrade förutsättningar för samverkan kring denna målgrupp bland annat i form av nära samarbete med Arbetsforum Sydost.

I *flyktingintroduktionen* ges en individuellt anpassad introduktion till de nyanlända, som syftar till egen försörjning och delaktighet i samhället. Introduktionen omfattar bland annat SFI-undervisning och grundläggande samhällsinformation.

För nyanlända, som bedöms riskera bli långvarigt bidragsberoende, finns det kompetensfonds finansierade projektet *Mobil Hälsa*. I detta projekt deltar flyktingar i ett 16 veckor långt program där man arbetar med exilprocessen med betoning på hälsa och motivation.

I projektet, *Mentor Mångfald*, undersöker sektionen förutsättningarna för att erbjuda arbetslösa invandrare en mentor i syfte att underlätta inträdet på arbetsmarknaden.

Behov av att förändra resursfördelningssystemet

En övervägande del av de stödjande och motiverande insatserna som redovisades ovan bedrivs med projektmedel från Kompetensfonden och Stadsdelsförnyelsen. År 2005 är budgeterade projektmedel inom arbetsmarknadsinsatser cirka 9,2 miljoner kronor, varav 5,2 miljoner kronor för Arbetsforum Sydost och 0,9 miljoner kronor för Arbetsforum Sydost Ungdom. Budgeterade projektmedel avseende introduktion av nyanlända för år 2005 är 1,4 miljoner kronor. De sammanlagda projektmedlen är således 10,6 miljoner kronor.

När projektmedlen från Kompetensfonden och Stadsdelsförnyelsen upphör står förvaltningen inför utmaningen att finna utrymme för att finansiera insatserna inom ordinarie budget. Alternativt riskerar kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd att öka ytterligare. Denna utmaning ska ses mot ljuset av att det ekonomiska biståndet i år, innan insatserna har förts över i ordinarie drift, prognostiserat ett underskott om 18,3 miljoner kronor för ekonomiskt bistånd inom anslag 2.

En angelägen fortsatt inriktning för att minska bidragsberoendet är att, bland annat inom Prisma, se till att de personer som är berättigade till ersättning från annat trygghetssystem får det. En annan viktig fråga under de närmaste åren är att sträva efter att de SFI-studerande har 100-procentig sysselsättning. Det tredje strategiska området omfattar insatserna för att minska arbetslösheten där förvaltningen i samarbete med andra förvaltningar utvecklat en ny arbetsmodell inom Arbetsforum Sydost. Samfinansieringen av verksamheten bedöms bidra till att verksamheten kan fortsätta även efter att projektmedlen har upphört.

Enligt förvaltningen är dessa insatser dock inte tillräckliga för att komma tillrätta med budgetunderskottet. Det mest avgörande för att det ska vara möjligt att hålla en budget i balans anser förvaltningen är att det tillskapas ett resursfördelningssystem som bättre återspeglar de faktiska förhållandena.

Enligt förvaltningen är det inte rimligt att utgå från att årets budgetunderskott om 18,3 miljoner kronor till stor del förklaras av att förvaltningen är mer generös än andra eller arbetar ineffektivt. Som har påpekats tidigare är det 90 procent av det ekonomiska biståndet i Vantör som går till ekonomisk grundtrygghet. Utrymmet för återhållsamhet är därigenom ytterst begränsat. De delar som ligger utanför EGT har förvaltningen redan sett över genom att till exempel utgå från normalförbrukning, och inte faktisk förbrukning, av el. Vid sidan av detta bidrar också förtroendetandläkaren och

konsulttandläkaren till kostnadskontrollen. Enligt förvaltningen kvarstår därför att söka förklaringar till den ekonomiska situationen i utformningen av resursfördelningssystemet.

Anslag 2 består av två budgetar; en för utbetalt ekonomiskt bistånd och handläggning och en för arbetsmarknadsåtgärder. (Resurser till flyktingintroduktion lämnas inom anslag 1.) Det resursfördelningssystem som från och med i år tillämpas för utbetalt ekonomiskt bistånd omfattar följande fyra delar.

- Sysselsättning kombinerat med arbetslöshet
- Inkomst
- Områdets attraktivitet (avseende markvärde, hustyp och upplåtelseform)
- Utbildningsnivå

Den statistiska bearbetningen utgår från antalet mantalsskrivna inom respektive stadsdelsnämndsområde medan socialtjänstlagen utgår från vistelsebegreppet. Detta betyder att om ett område har en stor andel bidragstagare som inte är folkbokförda inom området, exempelvis för att de hyr i andra hand, är dessa inte grund för resurstilldelningen.

Modellen som används för utbetalt ekonomiskt bistånd tillämpas från och med budget för år 2006 även för arbetsmarknadsåtgärder. Däremot ska inte denna modell tillämpas för handläggning, som var föreslaget, utan tilldelningen till handläggningen är föremål för fortsatt översyn under år 2006. Inför budgeten år 2007 ska man även se över modellen för utbetalt ekonomiskt bistånd och då särskilt analysera hur väl modellen beskriver behoven av ekonomiskt bistånd hos den grupp som varken är sysselsatt eller studerande men heller inte anmäld som arbetslös. Förvaltningen anser dock att det är för sent att genomföra denna översyn först sedan systemet har tillämpats i några år. Denna kritik framfördes i stadsdelsnämndens remissvar (SDN 2005-08-25, dnr 502-269/2005).

Det ekonomiska biståndet i Vantör har fram till och med år 2002 haft en budget i balans. Storstadssatsningen upphörde vid utgången av år 2003 och därigenom förändrades de ekonomiska förutsättningarna. När sedan resursfördelningssystemet ändrades från och med år 2005, anser förvaltningen att, den negativa utvecklingen som hade inletts tidigare förstärktes. (Se tabell nedan.)

Kostnadsutveckling utbetalt ekonomiskt bistånd och handläggning år 2000-2004 och prognos år 2005 (september)						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nettobudget	117,7	113,6	110,1	104,9	107,2	109,7
Nettokostnader	115,7	109,1	110,0	112,3	119,1	128
Varav handläggning	15,3	15,7	14,8	15,4	15,8	16,0
Resultat	2,0	4,5	0,1	-7,4	-11,9	-18,3

Inför år 2006, då det nya systemet tillämpas fullt ut för utbetalt ekonomiskt bistånd, har förutsättningarna försämrats ytterligare. Under perioden oktober 2004 till och med september 2005 uppgick kostnaden för ekonomiskt bistånd (exklusive handläggning) i

Vantör till 113,3 miljoner kronor. För år 2006 tilldelas utbetalt ekonomiskt bistånd, handläggning och arbetsmarknadsinsatser i budgetförslaget 111,4 miljoner kronor, varav 85,8 miljoner kronor netto till ekonomiskt bistånd (exklusive handläggning). Detta kan jämföras med tilldelningen till Östermalm. Kostnaderna för samma period var 16,1 miljoner kronor för utbetalt ekonomiskt bistånd och årets tilldelning för ekonomiskt bistånd inklusive handläggning är 31,3 miljoner kronor. Skillnaden mellan kostnad och tilldelning varierar således kraftigt mellan olika stadsdelsområden. Om en sådan fördelning har skett utifrån ett resursfördelningssystemet som inte mäter de relevanta behoven i verksamheten, minskar enligt förvaltningen förutsättningarna för likställighet inom staden.

BILAGOR

1. *Ekonomiskt bistånd Vilka? – Hur mycket? – Till vad? Vantör jämfört med hela Stockholm* Utrednings- och statistikkontoret 2005-04-29